1 Taitriya Upanishad

1.1 Shiksha Valli

शं नो॑ मि॒त्रः शं वरु॑णः । शं नो॑ भवत्वर्य॒मा ।
शं न॒ इन्द्रो॒ बृह॒स्पतिः॑ । शं नो॒ विष्णु॑रुरुक्र॒मः ।
नमो॒ ब्रह्म॑णे । नम॑स्ते वायो । त्वमे॒व प्र॒त्यक्षं॒ ब्रह्मा॑सि ।
त्वामे॒व प्र॒त्यक्षं॒ ब्रह्म॑ वदिष्यामि । ऋ॒तं व॑दिष्यामि ।
स॒त्यं व॑दिष्यामि । तन्मामव॑तु । तद्व॒क्तार॑मवतु ।
अव॑तु॒ माम् । अव॑तु व॒क्तारम्॑ ।
ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥ 1 ॥

1.1.1 Anuvaka 1

ॐ शीक्षां व्या॑ख्यास्या॒मः । वर्णः॒ स्वरः । मात्रा॒ बलम् ।
साम॑ सन्ता॒नः । इत्युक्तः शी॑क्षाध्या॒यः ॥ 1 ॥

1.1.2 Anuvaka 2

स॒ह नौ॒ यशः । स॒ह नौ ब्र॑ह्मव॒र्चसम् ।
अथातः सꣳहिताया, उपनिषदं व्या॑ख्यास्या॒मः ।
पञ्चस्वधि क॑रणे॒षु ।
अधिलोक मधि ज्यौतिष मधिविद् यमधिप् प्रज॑मध् या॒त्मम् ।

ता महा सꣳहिता, इत्ंया चक्षते । अथांधि लोकम् ।
पृथिवी पूँर्व रूपम् । द्यौ रुत्तंर रूपम् ।
आकांशः सन्धिः ॥ 1 ॥

वायुः सन्धानम् । इत्यंधि लोकम् । अथांधि जौतिषम् ।
अग्निः पूँर्वरूपम् । आदित्य उत्तंर रूपम् । आंपः सन्धिः ।
वैद्युतः सन्धानम् । इत्यंधिज् ज्यौतिषम् ।
अथांधि विद्यम् । आचार्यः पूँर्वरूपम् ॥ 2 ॥

अन्ते वास् युत्तंर रूपम् । विंद्या सन्धिः ।
प्रवचनंꣳ सन्धानम् । इत्यंधि विद्यम् ।
अथाधिप् प्रजम् । माता पूँर्वरूपम् ।
पितोत्तंर रूपम् । प्रंजा सन्धिः ।
प्रज ननꣳ सन्धानम् । इत्यधिप् प्रजम् ॥ 3 ॥

अथाध् यात्मम् । अधरा हनुः पूँर्वरूपम् ।
उत्तरा हनु रुत्तंर रूपम् । वाक्सन्धिः । जिह्वां सन्धानम् ।
इत्यध् यात्मम् । इतीमा महासꣳ हिताः ।
य एव मेता महा सꣳहिता व्याख्यांता वेद ।
सन्धी यते प्रजंया पशुभिः ।
ब्रह्म वर्चस् सेनान् नाद् येन सुवर्ग् येणं लोकेन ॥ 4 ॥

1.1.3 Anuvaka 3

यश् छन्दं सा मृष॒भो वि॒श्वरू॑पः ।
छन्दो॒भ्योऽध्य॒मृताँ॑त्सम्ब॒भूव॑ ।
स मेन्द्रो॑ मे॒धयाँ॑ स्पृणोतु ।
अ॒मृत॑स्य देव॒ धार॑णो भूयासम् ।
शरी॑रं मे॒ विच॑र्षणम् । जिह्वा॒ मे॒ मधु॑मत्तमा ।
कर्णा॑भ्यां॒ भूरि॒विश्रु॑वम् ।
ब्रह्म॑णः को॒शोऽ॑सि मे॒धया पि॑हितः ।
श्रु॒तं मे॑ गोपाय ।
आ॒ वह॑न् ती वितन् वा॒ना ॥ 1 ॥

कु॒र् वा॒णाऽ चीर॑ं मा॒त् मनः॑ ।
वासां॑ꣳसि॒ मम॒ गाव॑श्च ।
अ॒न्न॒पा॒ने च॑ सर्व॒दा ।
ततो॑ मे॒ श्रिय॒ मावह ।
लो॒म॒शां प॒शुभिः॑ स॒ह स्वाहा॑ ।
आमा॑यन्तु ब्रह्मचा॒रिणः॒ स्वाहा॑ ।
विमा॑ऽऽयन्तु ब्रह्मचा॒रिणः॒ स्वाहा॑ ।
प्रमा॑ऽऽयन्तु ब्रह्मचा॒रिणः॒ स्वाहा॑ ।
दमा॑यन्तु ब्रह्मचा॒रिणः॒ स्वाहा॑ ।
शमा॑यन्तु ब्रह्मचा॒रिणः॒ स्वाहा॑ ॥ 2 ॥

यशो॒ जनेंऽ सानि॒ स्वाहाँ ।
श्रेया॒न्॒ वस्यं॑ सोऽ सानि॒ स्वाहाँ ।
तं त्वां॑ भग॒ प्रविंशानि॒ स्वाहाँ ।
स मां॑ भग॒ प्रविंश॒ स्वाहाँ ।
तस्मिन्॒ स॒हस्रं॑ शाखे ।
निभं॑ गा॒ऽहं त्वयिं मृजे॒ स्वाहाँ ।
यथाऽऽ पः॒ प्रवं॑ता॒ऽऽ यन्तिं॑ ।
यथा॒ मासां॑, अहर्ज॒रम् ।
ए॒वं मां ब्रं॑ह्मचा॒रिणः॑ ।
धात॒ रायं॑न्तु स॒र्वतः॒ स्वाहाँ ।
प्र॒ति॒ वे॒शोंऽसि॒ प्रमां॑ भाहि॒ प्रमां॑ पद्यस्व ॥ 3 ॥

1.1.4 Anuvaka 4

भूर्भुवः॒ सुव॒रिति॒ वा, ए॒तास् ति॒स् रो व्याहृं॑तयः ।
तासां॑ मुहस्मै॒ तां चं॑तु॒र्थीम् ।
माहां॑ चमस् यः॒प्रवें॑ दयते ।
मह॒ इतिं॑ । तद्ब्रह्मं॑ । स आ॒त्मा । अङ्गा॑न्य॒न्या दे॒वताः॑ ।
भूरिति॒ वा, अ॒यं लो॒कः ।
भुव॒ इत्य॒न् तरिं॑क्षम् ।
सुव॒रित्य॒सौ लो॒कः ॥ 1 ॥

मह॒ इत्यां दि॒त्यः ।
आ॒दि॒त्येन॒ वाव सर्वे॑ लो॒का महीं॑ यन्ते ।
भूरिति॒ वा, अ॒ग्निः । भुव॒ इतिं॑ वा॒युः ।
सुव॒रित्यां दि॒त्यः । मह॒ इतिं॑ च॒न्द्रमाः॑ ।
च॒न्द्र मंसा॒ वाव सर्वा॑णि॒ ज्योतीꣳषि॒ महीं॑ यन्ते ।
भूरिति॒ वा, ऋचः॑ । भुव॒ इति॒ सामा॑नि ।
सुव॒रिति॒ यजूꣳषि ॥ 2 ॥

मह॒ इति॒ ब्रह्म॑ । ब्रह्म॑णा॒ वाव सर्वे॑ वे॒दा महीं॑ यन्ते ।
भूरिति॒ वै प्रा॒णः । भुव॒ इत्यं॑ पा॒नः ।
सुव॒ रितिं॑ व्या॒नः । मह॒ इत्यन्नम्॑ ।
अन्नेंन॒ वाव सर्वे॑ प्रा॒णा महीं॑ यन्ते ।
ता वा, ए॒ताश् चतंस् रश् चतु॒र् धा ।
चतंस् रश् चतस् रो॒ व्याहृ॑तयः ।
ता यो वेदं॑ । स वेंद॒ ब्रह्म॑ ।
सर्वे॑ऽस्मैदे॒वा ब॒लिमा वं॑हन्ति ॥ 3 ॥

1.1.5 Anuvaka 5

स य ए॒षोऽन्तंर् हृदय आका॒शः ।
तस्मिंन् न॒यं पुरु॑षो मनो॒ मयः॑ ।
अमृ॑तो हिर॒ण्मयः॑ । अन्तंरेण॒ तालु॑के ।

य एषस्तनं इवा valam bathe वलं बंते। सेंन्द्रयोनिः ।
यत्रासौ केंशान्तो विवर्तंते । व्यपो ह्यं शीर्ष कपाले ।
भूरित्यग्नौ प्रतिं तिष्ठति । भुव इतिं वायौ ॥ 1 ॥

सुवरित्यां दित्ये । मह इति ब्रह्मंणि ।
आप्नोति स्वाराँज्यम् । आप्नोति मनंसस्पतिम्ँ ।
वाक् पंतिश् चक् षुंष् पतिः । श्रोत्रं पतिर् विज्ञानं पतिः ।
एतत् ततों भवति ।
आकाश शंरीरं ब्रह्मं ।
सत् यात्मं प्राणा रांमं मनं आनन्दम् ।
शान्तिं समृद् धम मृतम्ँ ।
इतिं प्राचीन योग्यो पाँस्व ॥ 2 ॥

1.1.6 Anuvaka 6

पृथिव् यंन् तरिंक्षं द्यौर् दिशोंऽ वान् तरदि शाः ।
अग्निर् वायुरां दित्यश् चन्द्रमा नक्षंत्राणि ।
आप ओषं धयो वनस्पतंय आकाश आत्मा । इत्यंधि भूतम् ।
अथाध् यात्मम् । प्राणो व्यानोंऽ पान उंदानः संमानः ।
चक्षुः श्रोत्रं मनो वाक् त्वक् ।
चर्मं माꣳ सग्गं् नावास्थिं मज्जा ।
एत दंधि विधाय ऋषि रवों चत् ।

पाङ्क्तं॒ वा, इ॒दꣳ सर्वम्॑ ।
पाङ्क्तें नै॒व पाङ्क्तग्गं॒ स्पृणो॒ तीतिं ॥ 1 ॥

1.1.7 Anuvaka 7

ओमिति॒ ब्रह्म॑ । ओमिती॒ दꣳसर्वम्॑ ।
ओमित्ये॒त दं॑नु कृति हस्म॒ वा, अ॒प्यो श्रां॑व॒ येत्या श्रां वयन्ति ।
ओमिति॒ सामा॑नि गायन्ति । ॐꣳ शो मितिं श॒स्त्राणिं शꣳ सन्ति ।
ओमित् यं॑ध् व॒र्युः प्रं॑तिग॒रं प्रतिं गृणाति ।
ओमिति॒ ब्रह्मा॒ प्रसौ॑ति । ओमित् यं॑ग्नि हो॒त्र मनु॑ जानाति ।
ओमिति॒ ब्राह्म॒णः प्रं॑व॒क् ष्यन् नां॑ह॒ ब्रह्मो पाँप् नवा॒नीतिं ।
ब्रह्मै॒ वोपाँप् नोति ॥ 1 ॥

1.1.8 Anuvaka 8

ऋतं च स्वाध्यायप्रवं॑चने॒ च ।
सत्यं च स्वाध्यायप्रवं॑चने॒ च ।
तपश्च स्वाध्यायप्रवं॑चने॒ च ।
दमश्च स्वाध्यायप्रवं॑चने॒ च ।
शमश्च स्वाध्यायप्रवं॑चने॒ च ।
अग्नयश्च स्वाध्यायप्रवं॑चने॒ च ।
अग्निहोत्रं च स्वाध्यायप्रवं॑चने॒ च ।

अतिथयश्च स्वाध्यायप्रवंचने च ।
मानुषं च स्वाध्यायप्रवंचने च ।
प्रजा च स्वाध्यायप्रवंचने च ।
प्रजनश्च स्वाध्यायप्रवंचने च ।
प्रजातिश्च स्वाध्यायप्रवंचने च ।
सत्यमिति सत्य वचां राथी तरः ।
तप इति तपो नित्यः पौरु शिष्टिः ।
स्वाध्याय प्रवचने, एवेति नाकों मौद् गल्यः ।
तद्धि तपंस्तद्धि तपः ॥ 1 ॥

1.1.9 Anuvaka 9

अहं वृक्षस्य रेरिवा । कीर्तिः पृष्ठं गिरेरिव ।
ऊर्ध्व पंवित्रो वाजिनीं वस् वमृतं मस्मि ।
द्रविंणꣳ सवर्चसम् । सुमेधा, अंमृतोक्षितः ।
इति त्रिशङ्कोर् वेदांनु वचनम् ॥ 1 ॥

1.1.10 Anuvaka 10

वेद मनूच् याचार् योन् तेवा सिन मंनु शास्ति ।
सत्यं वद । धर्मं चर । स्वाध्यायांन्मा प्रमदः ।
आचार्याय प्रियं धनमाहृत्य प्रजातन्तुं मा व्यंवच् छेत्सीः ।

सत्यान्न प्रमंदि तव्यम् । धर्मान्न प्रमंदितव्यम् ।
कुशलान्न प्रमंदितव्यम् । भूत्यै न प्रमंदितव्यम् ।
स्वाध् याय प्रवच नाभ्यां न प्रमंदितव्यम् ॥ 1 ॥

देव पितृ कार्याभ्यां न प्रमंदितव्यम् । मातृंदेवो भव ।
पितृंदेवो भव । आचार्यं देवो भव । अतिथिं देवो भव ।
यान्यन वद्यानिं कर्माणि । तानि सेविं तव्यानि । नो, इंतराणि ।
यान्यस् माकꣳ सुचंरि तानि । तानि त्वयों पास्यानि ॥ 2 ॥

नो इंतराणि । ये के चास् मच्छ्रे यांꣳसो ब्राह्मणाः ।
तेषां त्वयाऽऽ सनेन प्रश् वंसितव्यम् । श्रद्धंया देयम् ।
अश्रद् धंयाऽ देयम् । श्रिंया देयम् । ह्रिंया देयम् ।
भिंया देयम् । संविंदा देयम् ।
अथ यदि ते कर्म विचि कित्सा वा वृत्त विचि किंत्सा वा स्यात् ॥ 3 ॥

ये तत्र ब्राह्मणाः संमर्शिनः । युक्तां आयुक्ताः ।
अलूक्षां धर्मंकामाः स्युः । यथा तें तत्रं वर्तेरन् ।
तथा तत्रं वर्तेथाः । अथाभ् यांख् यातेषु ।
ये तत्र ब्राह्मणाः संमर्शिनः । युक्तां आयुक्ताः ।
अलूक्षां धर्मंकामाः स्युः । यथा तें तेषुं वर्तेरन् ।
तथा तेषुं वर्तेथाः । एषं आदेशः । एष उंपदेशः ।
एषा वेंदोपनिषत् । एत दंनु शासनम् । एव मुपांसि तव्यम् ।

एव मुचैतं दुपा॒स्यम् ॥ 4 ॥

1.1.11 Anuvaka 11

शं नो॑ मि॒त्रः शं वरु॑णः । शं नो॑ भवत्वर्य॒मा ।
शं न॒ इन्द्रो॒ बृह॒स्पतिः॑ । शं नो॒ विष्णु॑रुरुक्र॒मः ।
नमो॒ ब्रह्म॑णे । नम॑स्ते वायो । त्वमे॒व प्र॒त्यक्षं॒ ब्रह्मा॑सि ।
त्वामे॒व प्र॒त्यक्षं॒ ब्रह्मावा॑दिषम् । ऋ॒तम॑वादिषम् ।
स॒त्यम॑वादिषम् । तन्मामा॑वीत् । तद्व॒क्तार॑मावीत् ।
आवी॒न्माम् । आवी॑द्व॒क्तारम्॑ ।
ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥ 1 ॥

1.2 Brahmananda Valli

ॐ स॒ह ना॑ववतु । स॒ह नौ॑ भुनक्तु । स॒ह वी॒र्यं॑ करवावहै ।
ते॒ज॒स्विना॒वधी॑तमस्तु॒ मा वि॑द्विषा॒वहै॑ ।
ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥

1.2.1 Anuvaka 1

ब्र॒ह्म॒विदा॑प्नोति॒ परम्॑ । तदे॒षाऽभ्युं॑क्ता ।
स॒त्यं ज्ञा॒नम॑न॒न्तं ब्रह्म॑ ।
यो वे॑द॒ निहि॑तं॒ गुहा॑यां पर॒मे व्यो॑मन् ।
सोऽश्नु॑ते॒ सर्वा॒न् कामा॑न्स॒ह । ब्रह्म॑णा विप॒श्चितेति॑ ॥
तस्मा॒द्वा ए॒तस्मा॑दा॒त्मन॑ आका॒शः सम्भू॑तः । आ॒का॒शाद्वा॒युः।
वायो॒र॒ग्निः । अ॒ग्नेराप॑ः । अ॒द्भ्यः पृ॑थि॒वी ।
पृ॒थि॒व्या ओष॑धयः । ओष॑धी॒भ्योन्नम्॑ । अन्ना॒त्पुरु॑षः ।
स वा, एष पुरुषोऽन्न॑रस॒मयः । तस्येद॑मेव॒ शिरः ।
अयं दक्षि॑णः प॒क्षः । अयमुत्त॑रः प॒क्षः ।
अयमात्मा॑ । इदं पुच्छं॑ प्रति॒ष्ठा ।
तदप्येष श्लो॑को भ॒वति ॥ 1 ॥

1.2.2 Anuvaka 2

अन्ना॒द्वै प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते । याः काश्च॑ पृथि॒वीग्ग् श्रिताः ।
अथो॒ अन्ने॑ने॒व जी॑वन्ति । अथै॑न॒ दपि॑ यन्त् यन् त॒तः ।
अन्न॒ꣳहि भू॒तानां॒ ज्येष्ठम्॑ । तस्मा॑त् सर्वौष॒धमु॑च्यते ।
सर्वं॒ वै तेऽन्न॑माप्नुवन्ति । येऽन्नं॒ ब्रह्मो॒पास॑ते ।
अन्न॒ꣳहि भू॒तानां॒ ज्येष्ठम्॑ । तस्मा॑त् सर्वौष॒धमु॑च्यते ।
अन्नाद्॑ भू॒तानि॒ जाय॑न्ते । जाता॒न्यन्ने॑न वर्धन्ते ।

अद् यतेऽत् तिचं भूतानि । तस्मादन्नं तदुच्यंत इति ।
तस्माद्वा एतस्मादन् नंरसमयात् ।
अन्योऽन्तर आत्माँ प्राणमयः ।
तेनैंष पूर्णः । स वा, एष पुरुषविंध एव ।
तस्य पुरुंषविधताम् । अन्वयं पुरुषविधः ।
तस्य प्राणं एव शिरः । व्यानो दक्षिंणः पक्षः ।
अपान उत्तंरः पक्षः । आकांश आत्मा ।
पृथिवी पुच्छं प्रतिष्ठा । तदप्येष श्लोंको भवति ॥ 1 ॥

1.2.3 Anuvaka 3

प्राणं देवा, अनु प्राणंन्ति । मनुष्याः पशवंश्च ये ।
प्राणो हि भूतानामायुः । तस्मात् सर्वा युषमुंच्यते ।
सर्वंमेव त आयुंर्यन्ति । ये प्राणं ब्रह्मोपासंते ।
प्राणो हि भूतांनामायुः । तस्मात् सर्वायुषमुच्यंत इति ।
तस्यैष एव शारींर आत्मा । यः पूर्वस्य ।
तस्माद्वा, एतस्मांत् प्राणमयात् । अन्योऽन्तर आत्मां मनोमयः ।
तेनैंष पूर्णः । स वा, एष पुरुषविंध एव ।
तस्य पुरुंषविधताम् । अन्वयं पुरुषविधः ।
तस्य यजुंरेव शिरः । ऋग्दक्षिंणः पक्षः । सामोत्तंरः पक्षः ।
आदेंश आत्मा । अथर्वाङ्गिरसः पुच्छं प्रतिष्ठा ।
तदप्येष श्लोंको भवति ॥ 1 ॥

1.2.4 Anuvaka 4

यतो॒ वाचो॒ निवर्तन्ते । अप्रा॑प्य॒ मनसा स॒ह ।
आनन्दं ब्रह्म॑णो वि॒द्वान् । नबि भेति कदा॑ चने॒ति ।
तस्यैष एव शारी॑र आ॒त्मा । यः॑ पूर्व॒स्य ।
तस्माद्वा एतस्मा॑न् मनो॒मयात् । अन्योऽन्तर आत्मा वि॑ज्ञान॒मयः ।
तेनै॑ष पू॒र्णः । स वा, एष पुरुषवि॑ध ए॒व ।
तस्य पुरु॑षवि॒धताम् ।
अ॒न्वयं॑ पुरुष॒विधः । तस्य श्र॑द्धैव॒ शिरः ।
ऋतं दक्षि॑णः प॒क्षः । सत्यमुत्त॑रः प॒क्षः ।
यो॑ग आ॒त्मा । महः पुच्छं॑ प्रति॒ष्ठा ।
तदप्येष श्लो॑को भ॒वति ॥ 1 ॥

1.2.5 Anuvaka 5

वि॒ज्ञानं॑ य॒ज्ञं त॑नुते । कर्मा॑णि तनु॒तेऽपि॑ च ।
वि॒ज्ञानं॑ दे॒वाः सर्वे॑ ।
ब्रह्म॒ ज्येष्ठ॒मुपा॑सते । वि॒ज्ञानं॒ ब्रह्म॒ चेद्वेद॑ ।
तस्मा॒च्चेन्न प्र॒माद्य॑ति । श॒रीरे॑ पाप्म॑नो हि॒त्वा ।
सर्वान्कामान् समश्नु॑त इ॒ति । तस्यैष एव शारी॑र आ॒त्मा ।
यः॑ पूर्व॒स्य । तस्माद्वा एतस्माद् वि॑ज्ञा न॒मयात् ।

अन्योऽन्तर आत्मांऽऽनन्द॒मयः । तेनैंष पू॒र्णः ।
स वा, एष पुरुषविंध ए॒व । तस्य पुरुंषवि॒धताम् ।
अन्वयं पुरुष॒विधः । तस्य प्रियंमेव॒ शिरः ।
मोदो दक्षिंणः प॒क्षः । प्रमोद उत्तंरः प॒क्षः ।
आनंन्द आ॒त्मा । ब्रह्म पुच्छं प्रति॒ष्ठा ।
तदप्येष श्लोंको भ॒वति ॥ 1 ॥

1.2.6 Anuvaka 6

असंन्नेव सं भवति । अस॒द् ब्रह्मेति॒ वेद॒ चेत् ।
अस्ति ब्रह्मेतिं चेद् वे॒द । सन्तमेनं ततो विंदुरि॒ति ।
तस्यैष एव शारीं॒र आ॒त्मा । यः पूर्व॒स्य ।
अथातोंऽ नुप् र॒श् नाः । उ॒ताविद् वा न॒मुं लो॒कं प्रेत्यं ।
कश्च॒न गंच्छ॒ती३ । अऽऽ ।
आहों वि॒द्वान॒मुं लो॒कं प्रेत्यं । कश्चि॒त् समंश् नु॒ता३ उ॒ ।
सोंऽ कामयत । ब॒हुस्यां॒ प्रजां ये॒ येतिं । स तपोंऽ तप्यत ।
स तपंस् त॒प्त्वा । इ॒दꣳ सर्वं मसृजत । यदि॒दं किञ्चं ।
तत् सृ॒ष्ट् वा । तदे॒वानु॒ प्राविंशत् । तदंनु प्र॒विश्यं ।
सच्च॒ त्यच्चां भवत् । नि॒रुक्तं॒ चानिंरुक्तं च ।
नि॒लयंनं॒ चानिंलयनं च । वि॒ज्ञानं॒ चाविंज्ञानं च ।
सत्यं चानृतं च संत्य म॒ भवत् ।
यदिंदं कि॒ञ्च । तत्सत्य मिंत्या च॒क्षते ।

तदप्येष श्लोंको भ॒वति ॥ 1 ॥

1.2.7 Anuvaka 7

अस॒द्वा, इ॒दमग्रं आसीत् । तत॒ो वै सदं जायत ।
तदात्मानग्ग् स्वयंम कु॒रुत ।
तस् मात् तत् सुकृत मुच्यंत इ॒ति ।
यद्वैं तत् सु॒कृतम् । रंसो वै॒ सः ।
रसग्ग् ह्येवायं लब्ध्वाऽऽनंन्दी भ॒वति ।
को ह्येवान्यांत् कः प्रा॒ण्यात् ।
यदेष आकाश आनंन्दो न॒ स्यात् । एष ह्येवाऽऽनंन्दया॒ति ।
य॒दा ह्येंवैष॒ एतस् मिन्न दृश्येऽ नात्म्येऽ
निरुक्तेऽ निलयनेऽ भयं प्रतिंष्ठां वि॒न्दते ।
अथ सोऽभयं गंतो भ॒वति ।
य॒दा ह्येंवैष॒ एतस् मिन्नु दर मन्तंरं कु॒रुते ।
अथ तस्य भंयं भ॒वति । तत् त्वेव भयं विदुषोऽ मंन्वान॒स्य ।
तदप्येष श्लोंको भ॒वति ॥ 1 ॥

1.2.8 Anuvaka 8

भी॒षाऽस् मा॒द् वातः॑ पवते । भी॒षो दे॑ति॒ सूर्यः॑ ।
भीषाऽस् मादग् निंश्चेन् द्र॒श्च । मृत्युर् धावति पञ्चंम इ॒ति ।

सैषाऽऽ नन्दस्य मीमांꣳसा भ॒वति ।
युवा स्यात्सा धुर्युवाऽध् या॒यकः ।
आशिष्ठो दृढिष्ठों बलि॒ष्ठः ।
तस्येयं पृथिवी सर्वा वित्तस्यं पूर्णा॒ स्यात् ।
स एको मानुषं आन॒न्दः । ते ये शतं मानुषां आन॒न्दाः ॥ 1 ॥

स एको मनुष्य गन्धर्वा णांमा न॒न्दः । श्रोत्रियस्य चाका मंहत॒स्य ।
ते ये शतं मनुष्य गन्धर्वा णांमा न॒न्दाः ।
स एको देव गन्धर्वा णांमा न॒न्दः । श्रोत्रियस्य चाकामंहत॒स्य ।
ते ये शतं देव गन्धर्वा णांमा न॒न्दाः ।
स एकः पितृणां चिर लोक लोका नांमा न॒न्दः ।
श्रोत्रियस्य चाकामंहत॒स्य ।
ते ये शतं पितृणां चिर लोक लोका नांमा न॒न्दाः ।
स एक आजा नजानां देवा नांमा न॒न्दः ॥ 2 ॥

श्रोत्रियस्य चाकामंहत॒स्य ।
ते ये शत माजान जानां देवा नांमा न॒न्दाः ।
स एकः कर्म देवानां देवा नांमा न॒न्दः ।
ये कर्मणा देवा नंपि य॒न्ति । श्रोत्रियस्य चाका मंहत॒स्य ।
ते ये शतं कर्म देवानां देवा नांमा न॒न्दाः ।
स एको देवा नांमा न॒न्दः । श्रोत्रियस्य चाकामंहत॒स्य ।
ते ये शतं देवा नांमा न॒न्दाः । स एक इन्द्रंस्याऽऽ न॒न्दः ॥ 3 ॥

श्रोत्रियस्य चाकामंहत॒स्य । ते ये शत मिन्द्रंस्याऽऽ न॒न्दाः ।
स एको बृहस्पतें रान॒न्दः । श्रोत्रियस्य चाका मंहत॒स्य ।
ते ये शतं बृहस्पतें रान॒न्दाः । स एकः प्रजापतें रान॒न्दः ।
श्रोत्रियस्य चाका मंहत॒स्य । ते ये शतं प्रजापतें रान॒न्दाः ।
स एको ब्रह्मणं आन॒न्दः । श्रोत्रियस्य चाका मंहत॒स्य ॥ 4 ॥

स यश्चांयं पु॒रुषे । यश्चा सांवा दि॒त्ये । स एकंः ।
स यं एवं॒वित् । अस्माल् लोंकात् प्रे॒त्य ।
एत मन्न मयमात्मान मुपं सङ्क्रा॒मति ।
एतं प्राण मयमात्मान मुपं सङ्क्रा॒मति ।
एतं मनो मयमात्मान मुपंसङ्क्रा॒मति ।
एतं विज्ञान मयमात्मान मुपंसङ्क्रा॒मति ।
एत मानन्द मयमात्मान मुपंसङ्क्रा॒मति ।
तदप्येष श्लोकों भ॒वति ॥ 5 ॥

1.2.9 Anuvaka 9

यतो॒ वाचो॒ निवंर्तन्ते । अप्रा॑प्य॒ मनंसा स॒ह ।
आनन्दं ब्रह्मंणो वि॒द्वान् ।
न बिभेति कुतंश्चने॒ति । एतꣳह वावं न त॒पति ।
किमहꣳसाधुं नाक॒रवम् । किमहं पाप मकरं वमि॒ति ।

स य एवं विद् वानेते, आत्मांनग्ग् स्पृ॒णुते ।
उ॒भे ह्येवैष॒ एते, आत्मांनग्ग् स्पृ॒णुते ।
य ए॒वं वेदं । इत्युंप॒निषंत् ॥ 1 ॥

ॐ स॒ह नांववतु । स॒ह नौं भुनक्तु । स॒ह वी॒र्यं करवावहै ।
ते॒ज॒स्विना॒वधींतमस्तु॒ मा विंद्विषा॒वहैं ।
ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः ॥

1.3 Brihu Valli

ॐ स॒ह नांववतु । स॒ह नौं भुनक्तु । स॒ह वी॒र्यं करवावहै ।
ते॒ज॒स्विना॒वधींतमस्तु॒ मा विंद्विषा॒वहैं ।
ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः ॥

1.3.1 Anuvaka 1

भृंगुर्वै वांरु॒णिः । वरुंण॒ं पितंर॒ मुपंस सार ।
अधींहि भगवो॒ ब्रह्मेतिं । तस्मां, ए॒तत् प्रोंवाच ।
अन्नं॑ प्रा॒णं चक्षुः॒ श्रोत्रं॒ मनो॒ वाच॒मितिं ।
तꣳहोंवाच । यतो॒ वा, इ॒मानि॒ भूतांनि॒ जायंन्ते ।
येन॒ जातांनि॒ जीवंन्ति ।
यत् प्रयंन्त् य॒भि संविं शन्ति । तद् विजिं ज्ञासस्व ।

तद्ब्रह्मेतिं । स तपोंऽ तप्यत । स तपंस् तप्त्वा ॥ 1 ॥

1.3.2 Anuvaka 2

अन्नं ब्रह्मे तिव्यं जानात् ।
अन्नाद् ध्येंव खल्विमानि भुतांनि जायन्ते ।
अन्नेंन जातांनि जीवंन्ति ।
अन्नं प्रयंन्त्यभि संविं शन्तीतिं । तद्विज्ञायं ।
पुनंरेव वरुंणं पितंर मुपंससार ।
अधींहि भगवो ब्रह्मेतिं । तꣳहोंवाच ।
तपंसा ब्रह्म विजिं ज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेतिं ।
स तपोंऽतप्यत । स तपंस्तप्त्वा ॥ 1 ॥

1.3.3 Anuvaka 3

प्राणो ब्रह्मे तिव्यं जानात् ।
प्राणाद् ध्येंव खल्विमानि भूतांनि जायंन्ते ।
प्राणेन जातांनि जीवंन्ति ।
प्राणं प्रयंन्त्यभि संविं शन्तीतिं । तद्विज्ञायं ।
पुनंरेव वरुंणं पितंर मुपंससार ।
अधींहि भगवो ब्रह्मेतिं । तꣳहोंवाच ।
तपंसा ब्रह्म विजिंज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेतिं ।

स तपोंऽ तप्यत । स तपंस् तप्त्वा ॥ 1 ॥

1.3.4 Anuvaka 4

मनो ब्रह्मे तिव्यं जानात् ।
मनंसो ह्येंव खल्विमानि भूतांनि जायंन्ते ।
मनंसा जातांनि जीवंन्ति ।
मनः प्रयंन्त्यभि संविं शन्तीतिं । तद्विज्ञायं ।
पुनंरेव वरुंणं पितंर मुपंससार ।
अधींहि भगवो ब्रह्मेतिं । तꣳहोंवाच ।
तपंसा ब्रह्म विजिं ज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेतिं ।
स तपोंऽ तप्यत । स तपंस् तप्त्वा ॥ 1 ॥

1.3.5 Anuvaka 5

विज्ञानं ब्रह्मे तिव्यं जानात् ।
विज्ञानाद् ध्येंव खल्विमानि भूतांनि जायंन्ते ।
विज्ञानेंन जातांनि जीवंन्ति ।
विज्ञानं प्रयंन्त्यभि संविं शन्तीतिं । तद्विज्ञायं ।
पुनंरेव वरुंणं पितंर मुपंससार ।
अधींहि भगवो ब्रह्मेतिं । तꣳहोंवाच ।
तपंसा ब्रह्म विजिंज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेतिं ।

स तपोंऽ तप्यत । स तपंस् तप्त्वा ॥ 1 ॥

1.3.6 Anuvaka 6

आनन्दो ब्रह्मे तिव्यं जानात् ।
आनन्दाध्येंव खल्विमानि भूतांनि जायंन्ते ।
आनन्देन जातांनि जीवंन्ति ।
आनन्दं प्रयंन्त्यभि संविं शन्तीतिं ।
सैषा भांर्गवी वांरुणी विद्या । परमे व्योंमन् प्रतिंष्ठिता ।
य एवं वेद प्रतिंतिष्ठति । अन्नंवानन् नादो भंवति ।
महान्भंवति प्रजयां पशुभिंर् ब्रह्म वर्चसेनं । महान् कीर्त्या ॥ 1 ॥

1.3.7 Anuvaka 7

अन्नं न निंन् द्यात् । तद्व्रतम् । प्राणो वा, अन्नमँ् ।
शरींर मन्नादम् । प्राणे शरीरं प्रतिंष्ठितम् ।
शरीरे प्राणः प्रतिंष्ठितः । तदे तदन्न मन्ने प्रतिंष्ठितम् ।
स य एत दन्न मन्ने प्रतिंष्ठितं वेद प्रतिं तिष्ठति ।
अन्नंवा नन्नादो भंवति । महान्भंवति प्रजयां पशुभिंर्ब्रह्मवर्चसेनं ।
महान् कीर्त्या ॥ 1 ॥

1.3.8 Anuvaka 8

अन्नं न परिं चक्षीत । तद्व्रतम् । आपो वा, अन्नम्ँ ।
ज्योतिं रन्नादम् । अप्सु ज्योतिः प्रतिंष्ठितम् ।
ज्योतिष्यापः प्रतिंष्ठिताः । तदे तदन्न मन्ने प्रतिंष्ठितम् ।
स य एत दन्न मन्ने प्रतिंष्ठितं वेद प्रतिं तिष्ठति ।
अन्नंवा नन्नादो भंवति । महान्भंवति प्रजयां पशुभिंर्ब्रह्मवर्चसेनं ।
महान् कीर्त्या ॥ 1 ॥

1.3.9 Anuvaka 9

अन्नं बहु कुंर्वीत । तद्व्रतम् । पृथिवी वा, अन्नम्ँ ।
आकाशोँऽन्नादः । पृथिव्या मांकाशः प्रतिंष्ठितः ।
आकाशे पृंथिवी प्रतिंष्ठिता ।
तदे तदन्न मन्ने प्रतिंष्ठितम् ।
स य एत दन्न मन्ने प्रतिंष्ठितं वेद प्रतिं तिष्ठति ।
अन्नंवानन्नादो भंवति ।
महान्भंवति प्रजयां पशुभिंर्ब्रह्मवर्चसेनं ।
महान् कीर्त्या ॥ 1 ॥

न कञ्चन वसतौ प्रत्यां चक्षी॒त । तद्व्रतम् ।
तस्माद्यया कया च विधया बह्वंन्नं प्रा॒प्नुयात् ।
अराध्यस्मा, अन्नमिंत्या च॒क्षते ।
एतद्वै मुखतोंऽन्नꣳ रा॒द्धम् ।
मुखतोऽस्मा, अंन्नꣳ रा॒ध्यते ।
एतद्वै मध्यतोंऽन्नꣳ रा॒द्धम् ।
मध्यतोऽस्मा, अंन्नꣳ रा॒ध्यते ।
एदद्धा, अन्ततोंऽन्नꣳ रा॒द्धम् ।
अन्ततोऽस्मा अंन्नं रा॒ध्यते ॥ 1 ॥

य एंवं वे॒द । क्षेम इंति वा॒चि ।
योगक्षेम इति प्रांणापा॒नयोः ।
कर्मेंति ह॒स्तयोः । गतिरिंति पा॒दयोः । विमुक्ति रिंति पा॒यौ ।
इति मानुषीः समा॒ज्ञाः । अथ दै॒वीः । तृप्तिरिंति वृ॒ष्टौ ।
बलमिंति वि॒द्युति ॥ 2 ॥

यश इ॒ति प॒शुषु । ज्योतिरिति नंक्षत्रे॒षु ।
प्रजाति रमृत मानन्द इंत्यु प॒स्थे । सर्व मिंत्याका॒शे ।
तत् प्रतिष्ठेत् युंपासी॒त । प्रतिष्ठांवान् भ॒वति ।
तन्मह इत्युंपासी॒त । मंहान्भ॒वति । तन्मन इत्युंपासी॒त ।
मानंवान्भ॒वति ॥ 3 ॥

तन्नम इत्युंपासी॒त । नम्यन्तेँऽस्मै का॒माः ।
तद् ब्रह्मेत् युंपासी॒त । ब्रह्मंवान्भ॒वति ।
तद् ब्रह्मणः परिमर इत्युंपासी॒त ।
पर्येणं म्रियन्तेद् विषन् तः सप॒त् नाः ।
परि येँऽप्रियाँ भ्रातृ॒व्याः ।
स यश्चांयं पु॒रुषे । यश्चासांवादि॒त्ये । स एकः ॥ 4 ॥

स यं एवं॒वित् । अस्माल्लोंकात्प्रे॒त्य ।
एत मन्न मयमात् मान मुपं सङ्क्र॒म्य ।
एतं प्राण मयमात् मान मुपं सङ्क्र॒म्य ।
एतं मनो मयमात् मान मुपं सङ्क्र॒म्य ।
एतं विज्ञानमय मात् मान मुपं सङ्क्र॒म्य ।
एतमा नन्दमय मात् मान मुपं सङ्क्र॒म्य ।
इमाँल् लोकान् कामान्नी काम रूप्यं नुस॒ञ्चरन् ।
एतत् साम गांयन्ना॒स्ते । हा ३ वु॒ हा ३ वु॒ हा ३ वुं ॥ 5 ॥

अ॒ह मन्न म॒ह मन्न म॒ह मन्नम् ।
अ॒ह मन्ना॒दोऽ॒३ ओहमन्ना॒दोऽ॒३ ओहमन्ना॒दः ।
अ॒हग्ग् श्लोक॒ कृद॒हग्ग् श्लोक॒ कृद॒हग्ग् श्लोक॒ कृत् ।
अ॒हमस्मि प्रथमजा, ऋता३ स्या॒ ।
पूर्वं देवेभ्यो अमृतस्य ना३ भा॒इ॒ ।

यो मा ददाति स इदेव मा३ स्वाः ।
अह मन्न मन्नं मदन्त मा३ द्मि ।
अहं विश्वं भुवंनमभ्यंभवा३म् ।
सुवर्न ज्योतीः । य एवं वेदं । इत्युंपनिषंत् ॥ 6 ॥

ॐ सह नांववतु । सह नौं भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै ।
तेजस्विनावधींतमस्तु मा विंद्विषावहैं ।
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

2 Narayanana Upanishad

ॐ सह नांववतु । सह नौं भुनक्तु ।
सह वीर्यं करवावहै ।
तेजस्विनावधींतमस्तु मा विंद्विषावहैं ॥
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

ॐ अथ पुरुषो ह वै नारायणोऽकामयत प्रजाः सृंजेयेति ।
नारायणात्प्रांणो जायते । मनः सर्वेन्द्रिंयाणि च ।
खं-वाँयुर् ज्योति रापः पृथिवी विश्वंस्य धारिणी ।
नारायणाद्ब्रंह्मा जायते ।
नारायणाद्रुंद्रो जायते ।

नारायणादिंन्द्रो जायते ।
नारायणात्प्रजापतयः प्रंजायन्ते ।
नारायणाद् द्वाद शादित्या रुद्रा
वसवस् सर्वाणिच छंन्दागूंसि ।
नारायणादेव समुंत् पद् यन्ते ।
नारायणे प्रंवर्तन्ते ।
नारायणे प्रंलीयन्ते ॥

ओम् । अथ नित्यो नांरायणः । ब्रह्मा नांरायणः ।
शिवश्चं नारायणः । शक्रश्चं नारायणः ।
द्यावा पृथिव्यौ चं नारायणः । कालश्चं नारायणः ।
दिशश्चं नारायणः । ऊर्ध्वश्चं नारायणः ।
अधश्चं नारायणः । अन्तर्बहिश्चं नारायणः ।
नारायण एवेंदगूं सर्वम् ।
यद्भूतं-यँच्च भव्यमँ् ।
निष्कलो निरञ्जनो निर्विकल्पो
निराख्यातः शुद्धो देव एकों नारायणः ।
न द्वितीयोंस्ति कश्चिंत् । य एंवं-वेँद ।
स विष्णुरेव भवति स विष्णुरेंव भवति ॥

ओमित्यंग्रे व्याहरेत् । नम इंति पश्चात् ।
नारायणा येत् युंपरिष्टात् ।

ओमित्ये का॒क्षरम् । नम इतिं द्वे अ॒क्षरे ।
ना॒रा॒य॒णा येति पञ्चाँक्षरा॒णि ।
एतद्वै नारायणस् याष्टाक्षंरं प॒दम् ।
यो ह वै नारायणस् याष्टाक्षरं पदंमध्ये॒ति ।
अनपब्रवस् सर्वमांयुरे॒ति ।
विन्दते प्रांजा प॒त्यगं् रायस् पोषं गौ प॒त्यम् ।
ततोऽमृतत्वमश्नुते ततोऽमृतत्वमश्नुंत इ॒ति ।
य एंवं-वेँद ॥

प्रत्यगानन्दं ब्रह्म पुरुषं प्रण वंस्व रू॒पम् ।
अकार उकार मकांर इ॒ति ।
तानेकधा समभरत्तदे तंदो मि॒ति ।
यमुक्त्वां मुच्यंते यो॒गी॒ ज॒न्म॒ संसांर ब॒न्धनात् ।
ॐ नमो नारायणा येति मंन्त्रोपा॒सकः ।
वैकुण्ठभुवनलोकं गमि॒ष्यति ।
तदिदं परं पुण्डरीकं-विँज्ञा न॒घनम् ।
तस्मात् तदिदां वन्मा॒त्रम् ।
ब्रह्मण्यो देवंकी पु॒त्रो॒ ब्रह्मण्यो मंधुसू॒दनोम् ।
सर्वभूतस्थमेकं नारा॒यणम् ।
कारण रूप मकार पंर ब्र॒ह्मोम् ।
एतद थर्व शिरोंयोऽधी॒ते प्रा॒तरंधी या॒नो॒ रात्रिकृतं पापं नाश॒यति ।
सा॒य मंधीया॒नो॒ दिवसकृतं पापं नाश॒यति ।

माध् यन् दिन मादित्या भिमुखोंऽधीयान:
पञ्च पातको पपातकांत् प्रमुच्यते ।
सर्व वेद पारायण पुंण्यं-लँभते ।
नारायण सायुज्य मंवाप्नोति नारायण सायुज्यमंवाप्नोति ।
य एंवं-वेँद । इत्युंपनिषंत् ॥

ॐ सह नांववतु । सह नौं भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै ।
तेजस्विनावधींतमस्तु मा विंद्विषावहैं ॥
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥